

STO WIERSZY NA KAŻDĄ OKAZJĘ

**WIERSZE – ĆWICZENIA EDUKACYJNE –
SCENARIUSZE LEKCJI I UROCZYSTOŚCI SZKOLNYCH**

Wybór i opracowanie dla celów dydaktycznych

ALEKSANDRA MICHAŁOWSKA

Siedmioróg

STO WERSZY NA KAŻDĄ OKAZJĘ

STO WERSZY NA KAŻDĄ OKAZJĘ

**WERSZE – ĆWICZENIA EDUKACYJNE –
SCENARIUSZE LEKCJI I UROCZYSTOŚCI SZKOLNYCH**

Wybór i opracowanie dla celów dydaktycznych

ALEKSANDRA MICHAŁOWSKA

Wiersze zilustrował

ARTUR PIĄTEK

Siedmioróg

Redaktor prowadzący
Iwona Gawryś

Redakcja
Anna Jackowska, Beata Szcześniak

Projekt okładki
Artur Piątek

Ilustracje na stronach edukacyjnych
Janusz Baszczak, Marta Blachura, Dorota Fic, Patrycja Gazda, Witold Gurbisz, Iwona Himik,
Kasia Kołodziej, Andrzej Krawczak, Anna Larina, Artur Lobus, Agnieszka Niedźwiadek,
Artur Nowicki, Przemysław Obara, Artur Piątek, Marcin Piwowarski, Monika Pollak,
Marek Regner, Łukasz Ryłko, Marcin Siankiewicz, Jacek Skrzydlewski, Jarosław Talarski,
Tatiana Ugrina, Jarosław Żukowski

W książce wykorzystano również reprodukcję obrazu *Macierzyństwo* Stanisława Wyspiańskiego.

Opracowanie graficzne i skład
Barbara Wieczorek

Wydawnictwo dołożyło wszelkich starań, aby ustalić oryginalne wersje wierszy. Jeśli wersje zamieszczone w niniejszej publikacji zawierają jakiegokolwiek nieścisłości, prosimy o kontakt osoby, które są w posiadaniu jakichkolwiek informacji mogących przyczynić się do ustalenia oryginalnych wersji wierszy.

Wydawnictwo zwraca się też z prośbą o kontakt do wszystkich osób, które są w posiadaniu jakichkolwiek informacji mogących przyczynić się do ustalenia nazwisk autorów (lub ich spadkobierców) publikacji, których autorstwo oznaczone jest jako nieznane.

ISBN 978-83-7568-636-4

© by Siedmioróg, 2011

Wydawnictwo Siedmioróg
ul. Krakowska 90, 50-427 Wrocław

Księgarnia wysyłkowa Wydawnictwa Siedmioróg
www.siedmiorog.pl

Wrocław 2011

1

września

Początek roku szkolnego

Dzień dobry, szkoło!

Żegnajcie, lasy zielone,
żegnajcie, rzeki błękitne.
Już wrzesień idzie przez łąki
i wrzosem liliowo kwitnie.
(...)

Żegnajcie, letnie przygody,
czas już powracać do domu.
Złocą, czerwienią się liście
dębów, jesionów i klonów.

Witaj nam, szkoło radosna,
grająca dzwonkiem co rano!
Dzień dobry, szkoło wesole.
Lesie i łąko, dobranoc.

Tadeusz Kubiak

Do zobaczenia!

Jeszcze ostatni koncert świerszcza
I lot jaskółek hen, wysoko.
Jeszcze ostatni spacer w lesie,
Zanim zagwizdże na nas pociąg.

Żal się rozstawać z przyjaciółmi,
Bo dobrze było razem z nimi.
Lecz uśmiechnijmy się do siebie:
Za rok znowu się zobaczymy!

Ryszard Przymus

Pamiętka z wakacji

Choć wczoraj było tu cicho,
dziś miły gwar jest przed szkołą.
Wróciły dzieci z wakacji
i rozprawiają wesoło.

Opowiadają przygody.
O, nie brak było ich latem!
I pokazują pamiętki,
zbiory naprawdę bogate.

Jola ma sto muszelek,
a każda prawie jest inna,
Basia przywiozła słonko,
które lśni złotem w bursztynach.

Jaś ma góralską ciupagę,
Staś – portret z kudłatym misiem.
– A co ty, Krysiu, przywiozłaś? –
pytają dzieci Krysię.

Zarumieniła się Krysia.
– Nie mam muszelki, bursztynu.
Mam za to adres Grażynki
i przyjaźń wielką, jedyną.

Będziemy do siebie pisać,
będziemy wspominać morze.
I to jest moja pamiętka,
którą z wakacji przywożę.

Czesław Janczarski

Tornister pełen uśmiechów

-
- A colorful illustration of a school building with yellow walls and pink window frames. A sign above the entrance reads 'SZKOŁA PODSTAWOWA'. A bell hangs from a post outside. In the foreground, a group of six children are walking. From left to right: a boy with pink hair in a blue jacket and backpack, a girl with orange hair in a pink dress and backpack, a boy with dark hair in a green shirt, a girl with brown hair in a pink dress, a boy with red hair in a pink shirt and blue pants, and a boy with brown hair in a purple shirt and blue pants. They are all smiling and talking to each other.
- Co zapakujesz w tornister?
  - Książki, zeszyty czyste,
Ołówek, kredki, długopis.
  - I na tym kończy się opis?
  - Nie! Jeszcze włożę linijkę,
Jeszcze ekierkę i cyrkiel,
Jeszcze drugie śniadanie,
Jeszcze jabłko rumiane.
I jeszcze...
  - Co tam jeszcze?
  - Jeszcze coś bardzo ważnego:
Mnóstwo wesołych uśmiechów!
Zaniosę je do szkoły,
Żeby się co dzień dzielić
Uśmiechem z kolegami
I z każdym z nauczycieli.
I z panią woźną w szatni,
I z tym kolegą małym,
Co pierwszy raz jest w szkole
I strasznie jest nieśmiały...

Wanda Chotomska

Pierwsza klasa

Już wrzesień! Głos dzwonka wesoły
uciszył ostatnie hałasy.

Dziś pierwszy raz idę do szkoły!
Z uśmiechem wbiegam do klasy.

W plecaku przyciężkim okropnie
(jak dobrze, że tato nieść pomógł!)
jest miejsce na dobre stopnie,
które mam przynieść do domu.

W tej szkole nie będę się nudzić!
Jest globus, są inne... zabawki,
tu poznam świat, mądrych ludzi
i Julkę, tę z pierwszej ławki...

Nauczę się czytać i liczyć.
Jak mądrym być? Jak ruszać głową?
Tu kredą na wielkiej tablicy
napiszę swe pierwsze słowo!

Wiesław Drabik

O Janku nieuku

Był sobie chłopczyk, imieniem Janek,
Na pozór skromny niby baranek,
Ale w istocie wisus jak mało,
Któremu nic się uczyć nie chciało.

Nieraz go ojciec szuka na ganku,
Biega i woła: – „Do książki, Janku!”
A on się kryje i myśli sobie:
„Nie dziś, to jutro lekcje odrobie!”

Za to do łyżki, za to do miski,
Biegł, aż na nogach miewał odciski,
Lecz do nauki, (skaranie Boże),
Prośba i groźba nic nie pomoże.

Martwił się ojciec, martwiła matka,
Zwłaszcza, jednego mając gagatka,
I nieraz sobie w kącie wzdychali:
Co też to z niego wyrośnie dalej?

A Janek jedno powtarzał w koło:
– „Dziś się pobawię jeszcze wesoło,
Czas taki piękny, pogodę wróży,
Zresztą przede mną leży rok duży!”

I tak przemknęły nad głową Jana,
Pałące lato, jesień rumiana,
Przemknął do nauk wiek młody, świetny,
Aż wyrósł z Janka – dudek kompletny!

O drogie dzieci! na każdym kroku,
Los tego Janka miejcie na oku;
Rok nie tak długi jak wy sądzicie,
A z drobnych chwilek składa się życie!

Władysław Bełza

Książka

Czemu książka stoi niema?
Może o czym mówić nie ma?

Jej literek czarne rzędkie
smutne jak jesienne grządki.

Czemu taka nudna, pusta,
jakby jej zamknięto usta?

Aż tu nagle, moja miła,
niema książka przemówiła.

I gadała, i śpiewała,
czego nie opowiadała!

O przygodach, awanturach,
ptakach, kwiatkach, morzach, górach.

Gdzie to wszystko w niej mieszkało?
Jak to wszystko w niej drzemało?

Chyba nie ma o co pytać:
nauczyliśmy się czytać.

Anna Kamińska

Posłuchaj i odpowiedz

Wspominamy wakacje

- Posłuchaj wiersza *Do zobaczenia!*
Jakie są ostatnie wspomnienia z wakacji bohaterów wiersza? Czy Ty także zaprzyjaźniłeś się z kimś w czasie wakacji? Czy masz nowego kolegę lub koleżankę?
- Posłuchaj wiersza *Pamiętka z wakacji*
i wymień wszystkie pamiątki, jakie dzieci przywozły z wakacji. Czy potrafisz odgadnąć, z jakich miejsc pochodzą te pamiątki? Jaką pamiątkę przywozła Krysia? A gdzie Ty byłeś na wakacjach? Czy przywozłeś stamtąd jakieś pamiątki?

Początek roku szkolnego

Czy wiesz, że...

- Rok szkolny trwa niecałe dziesięć miesięcy – rozpoczyna się 1 września, a kończy w drugiej połowie czerwca.
- W pierwszym dniu szkoły dzieci przychodzą na uroczysty apel z okazji inauguracji, czyli rozpoczęcia roku szkolnego. Tego dnia dzieci obowiązują **strój galowy**.

- **Pasowanie na ucznia** to uroczyste przyjęcie do grona uczniów dzieci, które dopiero rozpoczynają naukę w szkole. Pasowanie odbywa się podczas apelu szkolnego w obecności rodziców, nauczycieli i dyrekcji szkoły. Najważniejszym elementem pasowania jest **ślubowanie**, czyli uroczyste złożenie przysięgi. Dzieci wyciągają dwa palce prawej ręki w kierunku sztandaru szkolnego i ślubują, że będą dobrymi Polakami oraz że będą pilnie się uczyć i dbać o dobre imię szkoły i klasy.

- Następnego dnia rozpoczynają się lekcje. Oprócz **podręczników**, czyli książek służących do nauki, i **zeszytów** uczeń nosi w tornistrze **przybory szkolne** – drobne przedmioty, które pomagają mu w nauce (na przykład piórnik, długopis, flamastry, kredki, linijkę). Lekcje odbywają się w klasach. W klasie znajduje się wiele przedmiotów pomagających nauczycielom w prowadzeniu lekcji, a uczniom – w lepszym i szybszym zrozumieniu omawianego materiału. Przedmioty te nazywamy **pomocami naukowymi** (na przykład mapa, globus).

Trudne słowa

wrzos – niewielka roślina o drobnych jasnofioletowych kwiatkach
liliowy – kolor jasnofioletowy
wisus – urwis, łobuz
dudek kompletny – głupiec

Posłuchaj i odpowiedz

- Ile przedmiotów zapakuje do tornistra uczeń z wiersza *Tornister pełen uśmiechów*? Które z tych przedmiotów są przyborami szkolnymi? Co bohater wiersza jeszcze przyniesie do szkoły?
- Posłuchaj wiersza *O Janku nieuku* i powiedz, kto to jest nieuk. Czy Janek zmienił swoje postępowanie?

Z a d a n i e

Gdyby nie wynaleziono druku, książki nadal przepisywano by ręcznie. Przez to byłyby bardzo drogie. Dzięki wynalazkowi druku wiedza i informacje w książkach i gazetach są dostępne dla każdego. Rozwiąż rebus, a dowiesz się, kto wynalazł druk.

Czy wiesz, że...

- Biblioteka to miejsce, w którym przechowuje się i udostępnia czytelnikom książki i czasopisma. W każdej szkole znajduje się **biblioteka szkolna**, w której pracuje **bibliotekarka** lub **bibliotekarz**. Z biblioteki można wypożyczać książki, czyli zabierać je do domu na określony czas, po którym trzeba je zwrócić.

Czytelnia to miejsce w bibliotece, gdzie można usiąść i poczytać książki i czasopisma na miejscu. Należy pamiętać o tym, że zarówno w bibliotece, jak i czytelnia trzeba zachować ciszę.

- Książki będą Ci towarzyszyć podczas całej nauki w szkole.

Elementarz to książka, z której nauczysz się czytać i pisać.

Podręczniki to książki, dzięki którym zdobywasz wiedzę z różnych dziedzin (na przykład podręcznik do matematyki).

Lektury szkolne to najciekawsze książki dla dzieci, które każdy uczeń powinien przeczytać.

Ćwiczenia to zbiór zadań dotyczący danego przedmiotu. Ćwiczenia są wyjątkowymi książkami, ponieważ można w nich pisać.

Książka składa się z **okładki** oraz **trzonu**. Okładka może być twarda lub miękka; zawiera tytuł książki, nazwisko autora i nazwę wydawnictwa, czasem krótki opis książki. Trzon to „środek” książki – kartki z tekstem i ilustracjami. Wszystkie kartki są ponumerowane. Na początku książki umieszczona jest **strona tytułowa** z tytułem i autorem. Za nią lub na końcu książki znajduje się **spis treści** – wymienia się w nim tytuły wszystkich rozdziałów i numery stron, na których zaczynają się poszczególne rozdziały.

Posłuchaj i odpowiedz

- Posłuchaj wiersza *Książka i wytłumacz*, dlaczego książka przestała być niema. O czym opowiadają Twoje ulubione książki?

1

września

Rocznica wybuchu II wojny światowej

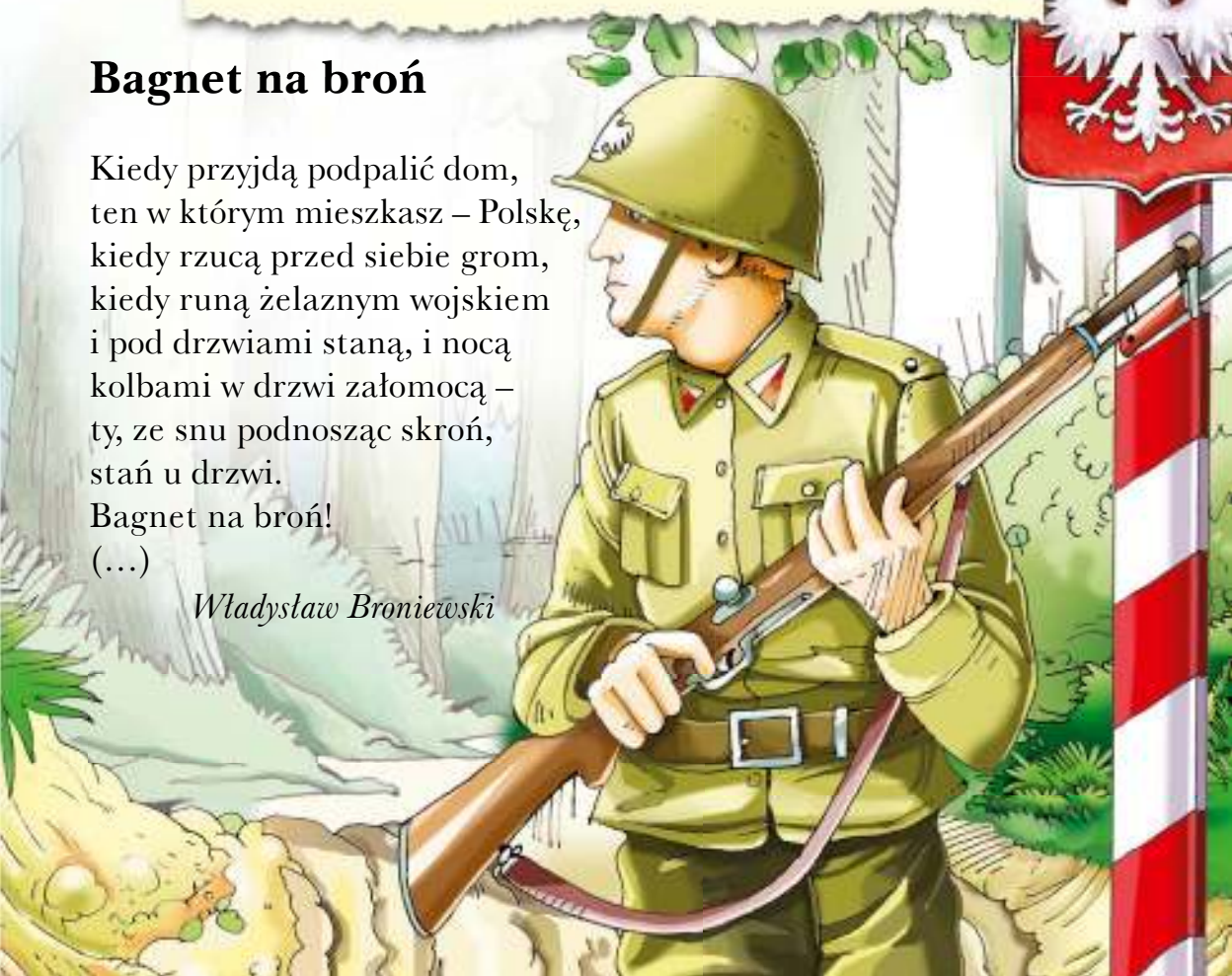
Bagnet na broń

Kiedy przyjdą podpalić dom,
ten w którym mieszkasz – Polskę,
kiedy rzuć przed siebie grom,
kiedy runą żelaznym wojskiem
i pod drzwiami staną, i nocą
kolbami w drzwi załomocą –
ty, ze snu podnosząc skroń,
stań u drzwi.

Bagnet na broń!

(...)

Władysław Broniewski

Szarymi szeregami (Hymn Szarych Szeregów)

...I iść będziemy w Polskę szarymi szeregami
i będzie Bóg nad nami – i będzie Naród z nami...
I będziem szli, jak hymny, skroś wsi, skroś miast, polami,
i będziem równać w prawo
szarymi szeregami...

Gdy cisną nam wyzwanie z zachodu i ze wschodu,
ruszymy do pochodu – Zawisza miecz nam poda.
Zatętni ziemia twardo gąsienic kopytami –
i iść będziemy w ogień
szarymi szeregami...
(...)

I będziem Gmach budować rycerskim, zwykłym bojem,
otworzym wszere podwoje dla trudu, dla Pokoju.
I będzie Polska młodą – my będziem Polakami –
i staniam w straż przed Gmachem
szarymi szeregami...

...I iść będziemy z Polską szarymi szeregami
i będzie Bóg nad nami – i będzie Naród z nami...
I będziem trwać – Kamieniem – wzdłuż dróg
drogowskazami

i wieść będziemy Młodych
szarymi szeregami...

Tomasz Jaźwiński

Czy wiesz, że...

● **1 września 1939 roku** wczesnym rankiem wojska niemieckie zaatakowały polski półwysep Westerplatte – rozpoczęła się II wojna światowa. Niemcy, których wodzem był Adolf Hitler, uderzyły na Polskę jednocześnie od północy, zachodu i południa. Samoloty wroga bombardowały oddziały wojsk, drogi, linie kolejowe i miasta. Polscy żołnierze dzielnie bronili ojczyzny, lecz nie mogli sprostać niemieckiej przewadze.

● **17 września 1939 roku** wschodnie granice Polski przekroczyła, bez wypowiedzenia wojny, armia radziecka. Związek Radziecki (obecnie Rosja), na czele którego stał Józef Stalin, i Niemcy podzieliły między siebie Polskę. Bieg wydarzeń odwrócił się w **1941 roku**, gdy Niemcy napadły na Związek Radziecki. Tym samym radziecka armia stała się sojusznikiem Polski i innych państw walczących przeciwko Niemcom. W okupowanej (zajętej) przez Niemcy Polsce powstało wiele tajnych organizacji walczących z okupantem. W tej walce wielkim męstwem i odwagą odznaczyli się harcerze. Wielu z nich oddało za ojczyznę życie. Podczas wojny drużyny harcerskie działały pod nazwą **Szare Szeregi**, a najmłodszą grupą Szarych Szeregów byli **Zawiszacy** (postać Zawiszy Czarnego jest wzorem dla polskich harcerzy i harcerek).

Zawiszacy w czasie wojny pomagali się rannym żołnierzom, przenosili tajne meldunki i listy.

● **W latach 1942–1943** armia radziecka zaczęła wypierać Niemców z terenu Związku Radzieckiego i zbliżać się do granic Polski.

● **1 sierpnia 1944 roku** wybuchło powstanie warszawskie. Polacy, licząc na pomoc sojuszniczej armii radzieckiej, zbrojnie wystąpili przeciwko hitlerowskiej władzy. Jednak pomoc ze strony wojsk radzieckich nigdy nie nadeszła. Powstańcy byli skazani na własne siły. Mimo że hitlerowcy cały czas ostrzeliwali i bombardowali Warszawę, zacięte walki trwały 63 dni. Na początku października 1944 roku dowódcy powstania poddali się.

● **8 maja 1945 roku** wojska niemieckie poddały się – tym samym zakończyła się II wojna światowa, w której Polska poniosła największe straty spośród wszystkich państw Europy.

